

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/52/2023
Identifikačné číslo spisu:	1716205932
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1716205932.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Y. F., narodenej XX. Y. XXXX, Q. F., A. G. X, zastúpenej advokátskou kanceláriou OLEXOVA VASILISIN s.r.o., Bratislava, Gorkého 6, IČO: 36 820 059, proti žalovanému Y. F., narodenému XX. Y. XXXX, U., Š.V. XXX/XX, zastúpenému advokátskou kanceláriou SODOMA VULGAN, spol. s r.o., Bratislava, Kominárska 2, 4, IČO: 47 254 084, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 10C/87/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. apríla 2022 sp. zn. 5Co/83/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. decembra 2020 č. k. 10C/87/2016-219 zamietol návrh žalovaného na zastavenie konania, zamietol žalobu a žalovanému voči žalobkyňi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Žalobkyňa sa voči žalovanému domáhala náhrady škody vo výške 5.350 eur. Svoj nárok odôvodnila tým, že žalovaný - bývalý manžel žalobkyne jej zabránil v prístupe k rodinnému domu, v dôsledku čoho si musela zaobstarat' náhradné bývanie, čím malo dôjsť k zmenšeniu jej majetku v súvislosti s potrebou úhrady nájomného.

1.2. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní a po právnom posúdení veci podľa § 420 ods. 1, § 442 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Nemal za splnený základný predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu - existenciu škody. Dôvodil, že pokiaľ si žalobkyňa prenajala byt za účelom vyriešenia svojej bytovej otázky, nedošlo k zmenšeniu jej majetku, lebo za výdavok na nájomnom dostala adekvátnu protihodnotu v podobe práva užívať prenajatý byt. Ak by súd hypoteticky aj pripustil vznik škody, nemal za naplnený ani ďalší zo zákonných predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu - existenciu bezprostrednej príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a hypoteticky vzniknutou škodou. Skutočnosť, že žalobkyňa uzatvorila nájomnú zmluvu, podľa súdu prvej inštancie nevytvárala sama o sebe bezprostrednú príčinnú súvislosť medzi konaním žalovaného, ktorý, vychádzajúc z vykonaného

dokazovania, s najväčšou pravdepodobnosťou znemožnil žalobkyni užívať spoločný rodinný dom, a platením nájomného. Nebol tak naplnený ani ďalší zo zákonných predpokladov vzniku nároku na náhradu škody.

1.3. Podľa záverov súdu prvej inštancie išlo v danom prípade o špecifickú skutkovú situáciu a nárok uplatnený žalobkyňou pripodobnil nároku, ktorý judikatúra všeobecných súdov pomenovala ako tzv. ekonomický ekvivalent znevýhodneného manžela, ktorý v dôsledku rozvodu manželstva, do právoplatného vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nemôže užívať spoločnú nehnuteľnosť. Takýto nárok môže byť potenciálne zohľadnený v rámci vyporiadania BSM. Poukázal, že o tomto nároku žalobkyne nemohol v tomto konaní rozhodnúť ani v prípade jeho inej právnej kvalifikácie, a to z dôvodu výlučnej právomoci všeobecného súdu v konaní o vyporiadanie BSM.

1.4. Berúc do úvahy vyššie uvedené, súd prvej inštancie žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 26. apríla 2022 sp. zn. 5Co/83/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanému priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 2 CSP) v odôvodnení svojho rozhodnutia vo všeobecnosti poukázal na objektívne predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu. V tejto súvislosti uviedol, že žalobkyňa v konaní nepreukázala protiprávny úkon žalovaného, ktorým by žalovaný bránil žalobkyni v užívaní nehnuteľnosti a tým jej spôsobil škodu. Navyše, rodinný dom je umiestnený na pozemku vo vlastníctve tretej osoby, včlenenom do iného pozemku, tiež vo vlastníctve tretej osoby. Ak tieto tretie osoby žalobkyni neumožnia prístup k domu, žalovaný nie je pasívne legítimovaným v konaní o náhradu škody; v takom prípade žalobkyňa mohla podať žalobu o zriadenie vecného bremena prechodu v zmysle § 127 ods. 3 OZ.

2.2. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. e), f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a žalobkyni priznal náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. K vade znátočnosti a prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. e) CSP žalobkyňa uviedla, že v danom prípade bola vec na súde prvej inštancie nezákonne odňatá zákonnému sudcovi a pridelená novej sudkyni bez náhodného výberu, v dôsledku čoho vo veci rozhodoval nesprávne obsadený súd. Porušenie práva na spravodlivý proces a prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP oprela žalobkyňa o tvrdenie, že odvolací súd v rozpore s § 383 CSP vyhodnotil skutkový stav inak než súd prvej inštancie, bez toho aby vo veci doplnil alebo zopakoval dokazovanie. Podľa odvolacieho súdu z vykonaného dokazovania nevyplynulo, že by žalovaný bránil žalobkyni vo vstupe do domu. Odvolací súd sa tiež nevysporiadal so závermi rozhodnutia R 7/1992, na ktoré žalobkyňa vo svojom odvolaní poukazovala, preto je jeho rozhodnutie nepreskúmateľná a arbitrárne. Žalobkyňa sa odvolala aj proti výroku súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania. Odvolací súd o tejto časti dovolania žalobkyne nerozhodol. V odôvodnení svojho rozhodnutia neuviedol, prečo nezohľadnil tvrdené dôvody hodné osobitného zreteľa a žalovanému priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania.

3.2. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobkyňa v dovolaní uviedla, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že škoda a príčinná súvislosť nie sú dané. Odvolací súd sa pri riešení otázky charakteru a výšky škody a príčinnej súvislosti odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za ktorú označila rozhodnutia R 7/1992 a 3MCdo/3/2015.

4. Podaním z 1. mája 2022 navrhla žalobkyňa odložiť právoplatnosť a vykonateľnosť rozsudku odvolacieho súdu s odôvodnením, že od rozhodnutia v tejto veci závisia žaloby o ostatných nárokoch žalobkyne za obdobia 2017 - 2022 a rozhodnutia o náhrade trov konaní, ktorých náklady by pre žalobkyňu mohli byť neprimerane vysoké.

5. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhol dovolanie odmietnuť resp. zamietnuť. Poukázal, že všetky žalobkyňou uplatnené dovolacie dôvody sú vymedzené zmätočne. Nie je zrejmé, v čom spočíva namietané pridelenie vecí v rozpore s podmienkami náhodného prideľovania, žalobkyňa svoje tvrdenia nijako nepreukázala a túto domnelú vadu ani nenamietala v odvolaní. V konaní nedošlo k vade majúcej za následok porušenie práva žalobkyne na spravodlivý proces, odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu, teda aj o nároku na náhradu trov konania, jeho rozhodnutie je dostatočne odôvodnené. Rozhodnutie nevychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, lebo žaloba bola zamietnutá zo skutkových dôvodov - žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu základných predpokladov zodpovednosti za škodu. Žalovaný nerozumie, v čom majú spočívať dôvody hodné osobitného zreteľa pre postup v zmysle § 444 CSP.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP); dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namieste je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

12. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnené uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

Dovolanie podľa § 420 písm. e) CSP

13. Žalobkyňa prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala v prvom rade z ust. § 420 písm. e) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

14. Dovolateľka tvrdila, že v konaní pred súdom prvej inštancie nebola splnená podmienka náhodného výberu zákonného sudcu.

15. K tomu dovolací súd v prvom rade uvádza, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárnym, čo znamená, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku, a ktoré boli meritorne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania. Dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne). Hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

16. V danom prípade obsah spisu prezrádza, že žalobkyňa v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie pri niektorom z uplatnených odvolacích dôvodov nenamietala, že v konaní rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd [§ 365 ods. 1 písm. c) CSP], naopak, túto argumentáciu prvýkrát prezentuje až v podanom dovolaní.

17. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní pritom vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy, už v odvolacom konaní. Úlohou odvolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal. Nedávalo by totiž žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by dovolací súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejماً), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom.

18. Dovolací súd sa preto nemohol zaoberať dôvodnosťou dovolacej argumentácie žalobkyne, že vec bola v konaní pred súdom prvej inštancie nezákonne odňatá zákonnému sudcovi a pridelená novej sudkyňi bez náhodného výberu, lebo spôsobilým predmetom dovolacieho konania môžu byť len také námietky, ktoré dovolateľ uplatnil už v odvolacom konaní. Dovolanie žalobkyne je preto v tejto časti neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

19. Žalobkyňa ďalej prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý

proces.

20.1. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia ale nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej vade.

21. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

21.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

21.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

22. Dovolateľka prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces oprela o tvrdenie, že odvolací súd v rozpore s § 383 CSP vyhodnotil skutkový stav inak než súd prvej inštancie, bez toho aby vo veci doplnil alebo zopakoval dokazovanie. Ďalej namietala, že odvolací súd nerozhodol o celom predmete konania a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil.

23. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k žalobkyňou namietanej procesnej vade; túto v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

24. Podľa § 383 CSP, odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

25. Podľa § 384 ods. 1 CSP, ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

26. Podľa § 385 ods. 1 CSP, na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

27. Z vyššie uvedených procesných ustanovení je zjavné, že odvolací súd nemôže prehodnotením dokazovania, ktoré vykonal súd prvej inštancie, odlišne posúdiť skutkový stav prejednávanej veci. Táto zásada vyplýva z princípu neúplnej apelácie. Výnimku z tejto zásady predstavuje prípad, v ktorom odvolací súd dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje. Urobí tak v prípade, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Ak sa má vykonať pred odvolacím súdom dokazovanie, je potrebné nariadiť pojednávanie. Touto úpravou sa sleduje dôsledné rešpektovanie procesných práv strán sporu.

28. Z hľadiska skutkového stavu možno uviesť, že pokiaľ odvolací súd vychádza z iných skutkových

záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov. V tejto súvislosti žalobkyňa v dovolaní namietala, že odvolací súd - viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie, bez doplnenia dokazovania dospel k odlišným skutkovým zisteniam, keď uzavrel, že nebolo dokázané, že by žalovaný žalobkyňu proti jej vôli z domu vystaľoval resp. uzavrel, že žalobkyňa nemala vôľu rodinný dom užívať, lebo neuhrádzala splátky hypotekárneho úveru.

29. V danom prípade súd prvej inštancie žalobu zamietol primárne z dôvodu absencie základného objektívneho predpokladu vzniku zodpovednosti za škodu, ktorým je existencia škody ako reálneho úbytku v majetkovej sfére poškodeného. Iba nad rámec, hypoteticky, sa zaoberal aj ďalšími zákonnými predpokladmi, t.j. existenciou protiprávneho konania a príčinnou súvislosťou medzi takým konaním a vznikom škody. Konštatoval, že nebola preukázaná ani bezprostredná príčinná súvislosť medzi domnelou, žalobkyňou tvrdenou škodou a protiprávnym konaním žalovaného. Vo vzťahu k existencii protiprávneho konania poukázal na spornosť okolností, za ktorých došlo k pravdepodobnému znemožneniu užívania rodinného domu zo strany žalovaného. Dôvodil, že skúmanie týchto okolností (či išlo o dobrovoľný odchod žalobkyne a pod.) by v okolnostiach posudzovanej veci bolo irelevantné. Z uvedeného ale automaticky neplynie, že by súd prvej inštancie dospel k záveru o neoprávnenom, protiprávnom bránení žalobkyne v prístupe k rodinnému domu. Pokiaľ preto odvolací súd v bode 18. svojho odôvodnenia uviedol, že v konaní nebol preukázaný protiprávny úkon žalovaného, v dôsledku ktorého by žalobkyne vznikla škoda, závery odvolacieho súdu nemožno považovať za také, ktoré by predstavovali prehodnotenie skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie. Naopak, ide len o zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie o nenaplnení aj ostatného z objektívnych predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu v zmysle § 420 ods. 1 OZ.

30. Žalobkyňa za nesprávny procesný postup z hľadiska § 420 písm. f) CSP v dovolaní označila, že odvolací súd nerozhodol o jej odvolaní proti výroku súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania a v odôvodnení svojho rozhodnutia o trovách odvolacieho konania neuviedol, prečo neprihliadol na existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa.

31. K tomu dovolací súd uvádza, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v celom odvolaní napadnutom rozsahu, t.j. tak vo výroku o zamietnutí žaloby, ako aj vo výroku o nároku na náhradu trov konania. Žiada sa zdôrazniť, že odvolací súd v odvolacom konaní neposudzuje dôvodnosť podaného odvolania, ale vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Tomu zodpovedá aj výrok odvolacieho súdu, ktorý sa vzťahuje výlučne k napadnutému výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie. V danom prípade žalobkyňa odvolaním napadla rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá, ako aj v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania (§ 124 CSP). Odvolací súd o podanom odvolaní rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil. Vzhľadom na skutočnosť, že sa v celom rozsahu stotožnil i s jeho odôvodnením, v súlade s § 387 ods. 2 CSP sa obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (a to aj vo vzťahu k výroku o nároku na náhradu trov konania). Takýto postup odvolacieho súdu nemožno označiť za nesprávny. Hoci odvolací súd môže na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie uviesť v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia aj ďalšie dôvody, ak tak neurobí, nejde o porušenie práva na spravodlivý proces. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožní s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie a neuvedie ďalšie dôvody na zdôraznenie jeho správnosti (§ 387 ods. 2 CSP), nemožno automaticky prijať záver, že odvolací súd o niektorom z napadnutých výrokov nerozhodol.

32. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania. Aj procesné predpisy, ktoré upravujú rozhodovanie o náhrade trov konania, preto treba vykladať v súlade s obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon č. 460/1992 Zb.).

33. V sporovom konaní sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci (§ 255 CSP) a zásadou zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Len výnimočne nemusí

súd úspešnému účastníkovi priznať náhradu trov konania (§ 257 CSP).

34. Každé rozhodnutie súdu, ktorým sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Ide o odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu nahradit' trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazat' stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane. Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne a výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu.

34.1. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009, sp. zn. 5Cdo/67/2010 či sp. zn. 3MCdo/46/2012) ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradit' trovy konania výnimočne prihliaďnuť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliaďnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

35. Žalobkyňa v dovolaní namietala, že odvolací súd neprihliadol na existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa a žalovanému priznal plnú náhradu aj trov odvolacieho konania. Dovolací súd aj túto námietku posúdil ako nedôvodnú.

36. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia pre dovolací súd nevyplýva taká interpretácia ustanovenia § 257 CSP, ktorá by bola popretím jeho podstaty a zmyslu, či zásad, na ktorých stojí rozhodovanie o trovách konania. Žalobkyňa na preukázanie tvrdených dôvodov hodných osobitného zreteľa v konaní o odvolaní nepredložila žiadne dôkazy. V tejto súvislosti samotné tvrdenie o existencii dôvodov pre aplikáciu § 257 CSP nestačí. Aj podľa záverov Ústavného súdu Slovenskej republiky je potrebné pri rozhodovaní o tom, či sú splnené podmienky na výnimočné nepriznanie (úplné či čiastočné) náhrady trov konania úspešnej procesnej strane, aby skutkové okolnosti, v ktorých sa vidí naplnenie dôvodu hodného osobitného zreteľa na nepriznanie náhrady trov konania, boli preukázané, a to zo všetkých aspektov, ktoré sú podľa ustálenej praxe všeobecných súdov relevantné (majetkové, sociálne, zdravotné, zárobné a iné pomery; pozn.). V opačnom prípade môže dôjsť pri rozhodovaní o náhrade trov konania k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (porov. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 2009 sp. zn. II. ÚS 122/09 publikovaný v Zbierke náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 63/2009).

37. Žalobkyňa ďalej tvrdila, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo aj tým, že odvolací súd neprihliadol na judikatúru vo veci náhrady škody, na ktorú žalobkyňa poukazovala v rámci svojej odvolacej argumentácie.

38. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05).

39. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

40. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06).

40.1. K zjavnej neodôvodnenosti (arbitrárnosti) rozhodnutí všeobecných súdov sa vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky, keď uviedol, že je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy. (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

41. Odvolací súd jasným, rozhodným, zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, poskytol primerané odpovede na podstatné odvolacie námietky; jeho úvahy a z nich vyvedené závery, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie, nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Odvolací súd teda procesne nekonal nesprávne, spôsobom zmätočným, ktorým by žalobkyňa znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

42. Žalobkyňa namietala, že v odvolaní argumentovala rozhodnutím R 7/1992 a odvolací súd naň neprihliadol.

43. Aj v prípade, ak strana v spore argumentuje konkrétnymi rozhodnutiami najvyšších súdnych autorít, treba primárne vždy zaujať stanovisko k otázke, či ide o relevantnú argumentáciu. Žalobkyňa si uplatňovala nárok na náhradu škody, pričom dôvodom zamietnutia žaloby bolo nepreukázanie ani jednej z troch zákonných podmienok pre vznik nároku na náhradu škody. Súdy oboch inštancií konštatovali, že nebol splnený ani jeden z objektívnych predpokladov zodpovednosti za škodu, pritom pre úspech žaloby na náhradu škody musia byť splnené všetky predpoklady kumulatívne a nesplnenie čo i len jedného z nich má za následok zamietnutie žaloby. Rozhodnutie R 7/1992 sa týka otázky skutočnej škody spočívajúcej v nákladoch na vypožičanie či prenájom vozidla, prevyšujúcich náklady na prevádzku vlastného vozidla, teda celkom zjavne sa netýka nároku na náhradu nákladov vynaložených za bývanie. V kontexte uvedeného by preto bolo nadbytočné a bez akejkoľvek relevancie zaoberať sa v konaní judikatúrou, na ktorú poukazovala žalobkyňa.

44. Berúc do úvahy vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľkou namietané vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalobkyne aj v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

45. Keďže konanie vadami podľa § 420 písm. e) resp. f) CSP postihnuté nebolo, dovolací súd sa musel vysporiadať s procesnou situáciou, ktorá nastala v súvislosti s písomným podaním žalobkyne, ktorým oznámila, že netrvá na dovolacom dôvode uplatnenom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, teda ktorým fakticky vzala dovolanie v tejto časti späť. Takéto „čiastočné späťvzatie“ predstavuje zmenu uplatnených dovolacích dôvodov, preto dovolací súd primárne musel vyriešiť otázku možnej zmeny pôvodne uplatneného dovolacieho dôvodu (zúženie či rozšírenie) v priebehu dovolacieho konania; dospel k záveru, že zmena dovolacieho dôvodu vo forme jeho rozšírenia (doplnenia) je možná len po dobu trvania lehoty pre podanie dovolania (§ 434 CSP), avšak zúžiť ho možno až do rozhodovania dovolacieho súdu (§ 446 CSP).

46. Rozsah prieskumnej činnosti dovolacieho súdu je vymedzený dovolateľom v súlade s jeho dispozičnou zásadou, teda dovolateľ vymedzuje rozsah, v ktorom rozhodnutie napadá (platí zásada

„iudex ne eat ultra petita partium“). Dovolací súd je rozsahom a obsahom dovolania viazaný (§ 440 CSP).

47. Procesné úkony (medzi ktoré zahŕňame i dovolanie) môžeme vymedziť ako prejavy alebo konanie subjektov sporu, ktoré procesné právo predvída a upravuje a ktorým priznáva účinky na vznik, ďalšie rozvíjanie, zmenu alebo zánik procesnoprávneho vzťahu. Inak povedané sú to úkony, ktoré ovplyvňujú začatie, priebeh a ukončenie sporu, v danom prípade dovolacie konanie (§ 419 a nasl. CSP).

47.1. Najvyšší súd v tejto súvislosti už v rozhodnutí z 27. augusta 2019 sp. zn. 4Cdo/25/2018 skonštatoval, že procesný úkon, ako každý právny úkon, je prejavom vôle konajúceho subjektu. Pri procesných úkonoch je rozhodujúci prejav vôle, lebo platí princíp „teórie prejavu“ a nie tzv. „teórie vôle“. To znamená, že pri procesnom úkone, na rozdiel od úkonu hmotnoprávneho, nezáleží na tom, že prejav nezodpovedá skutočnej vôli konajúceho subjektu, že bol vyvolaný omylom, alebo nesprávnou praxou dovolacieho súdu; vždy je rozhodujúci iba jeho prejav. Procesné právo rozlišuje len procesné úkony bezchybné a chybné, prípustné a neprípustné, účinné a neúčinné. Opravný prostriedok, ktorý zodpovedá zákonným požiadavkám prípustnosti, je procesným úkonom dovoleným a účinným. Takým procesným úkonom je aj čiastočné späťvzatie dovolania zo strany žalobkyne, ktorým zúžila obsah a rozsah prieskumnej činnosti dovolacieho súdu.

48. Berúc do úvahy vyššie uvedené, dovolací súd uzatvára, že hoci CSP neupravuje čiastočné späťvzatie dovolania ale len späťvzatie dovolania ako celku s procesným následkom zastavenia dovolacieho konania, treba, rešpektujúc dispozičnú zásadu vyplývajúcu z čl. 7 ods. 1 CSP, tento procesný úkon v zásade (ak tým nedochádza k porušeniu procesných práv druhej strany) akceptovať. Dovolací súd sa preto podaným dovolaním z hľadiska dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 421 ods. 1 písm. a) v spojení s § 432 CSP nezaoberal, ale vychádzal z toho, že žalobkyňa uplatnila len dovolací dôvod podľa § 431 CSP namietajúc, že vo veci rozhodol vylúčený sudca resp. nesprávne obsadený súd, a že súd nesprávnym procesným postupom žalobkyni znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (t.j. tzv. vady zmätočnosti) s tým, že tieto vady nezistil.

49. Dovolací súd na základe uvedeného dovolanie žalobkyne, ktorým namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. e) a f) CSP odmietol v zmysle § 447 písm. c) CSP.

50. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 CSP, a preto v súlade s doposiaľ ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

51. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

52. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.